مسئوولیت متن و شکل بدوش نویسندۀ مضمون میباشد، عقیدۀ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی باشد

نجیب منلی ۲۰۱۸/۰۱/۱۸

که زه کاندید وای

نظامی دوکترین

پینځم فصل

ملي امنيتي ځواکونه هغه وخت واقعاً «امنيتي ځواک» بلل کېدای شي چي لازم امکانات ولري او يوازې هغه وخت واقعاً «ملي» کېدای شي چي امکانات يې د ملت په استازولی د ملي حکومت په واک کې وي.
سره له دې چي په تېرو، څه کم، دوه لسيزو کې افغان امنيتي او دفاعي ځواکونو د زرګونو ځوانانو د سر په بيه وکړای شول چي د افغانستان ځمکنۍ بشپړتيا او د ولسواکۍ نظام په ساتلو کې نسبتاً بريالی نقش ولوبوي خو له دې امله چي د دغو ځواکونو تمويل سل په سلو کې په بهرنيو مالي امکاناتو کېږي، له درندو قربانيو سره سره، هم د ملت ډېری وګړي او هم د هېواد سياستوال ويره لري چي د بهرني ملاتړ له ختمېدو سره به دغه ځواکونه له ناکامی سره مخ شي.
د نوي نظام د جوړېدو له ورځې تر دې دمه افغان حکومت پر نړېواله ټولنه تکيه کړې او لا نه دی بريالی شوی چي د هېواد د بهرني او کورني امنيت په اړه خپلواک، د ملي ارادې ممثل، سياست ولري. د هېواد د بهرني او کورني امنيت د تامين له پاره د يوه ريښتيني نظامي دوکترين نه شتون، که له يوې خوا پر نړېوالو د بشپړې اتکا زېږنده ده، له بل لوري په کور دننه د هېواد او نظام د ساتنې د مسووليت د منلو له پاره هم ستر خنډ دی.
نظامي دوکترين د اصولو هغه بنسټيزه مجموعه ده چي د هېواد د ملي امنيت د ساتلو په خاطر ملي دفاعي او امنيتي ځواکونو ته د عمل چوکاټونه ورکوي. نظامي دوکترين د يو هېواد اقتصادي، سياسي، علمي، ټولنيزو، رواني، تاريخي او تخنيکي اوضاعو ته په کتو د هغه هېواد د وسله والو ځواکونو موخې او وظايف په ګوته کوي او د ا مشخصوي چي د خپلو موخو د لاسته راوړلو او وظايفو د اجرا له پاره څه دول، په کومو امکاناتو د جنګ تابيا ونيسي.
د نظامي دوکترين تر ټولو مهم ټکی دا دی چي يو ملت ځنګه په يو ګواښوونکي نړېوال چاپېريال کې خپل موجوديت تعريفوي او ځان تثبيتوي. کله چي د افغانستان پر نظامي دوکترين فکر کوو نو لازمه ده چي لومړی دا خبره مشخصه کړو چي افغانستان له کومو ګواښونو سره مخ دی او ځنګه کولای شي دغو ګواښونو ته مناسب ځواب ووايي.

۱ ـ ګواښونه

- ۱/۱ ـ بهرني ګواښونه

افغانستان شپږ ګاونډيان لري چي د هر يوه له خوا افغانستان ته متوجه ګواښونه بېلي بېلي بني لري. همداراز د سيمې هېوادونه (روسيه، ترکيه، د خليج هېوادونه، هند) په افغانستان کې ګټې لري (يا د ګټو درلودلو احساس لري) چي د افغانستان پر امنيت او خپلواکۍ باندې په يو نه يو ډول اغيز ښندي.
د افغانستان او سيمې منځمهالو ګټو ته په کتو، چين او د افغانستان شمالي ګاونډيان (تاجيکستان، ازبکستان، ترکمنستان) د هېواد د پولو خونديتابه ته د پام وړ ګواښ نه پېښوي. له دې هېوادونو سره پر پولو عمده ګواښ د قاچاقبرانو او تروريستي ډلو تحرکات دي چي غالباً د دوه اړخيزو او څو اړخيزو همکاريو په چوکاټ کې ځوابېدلای شي.
افغانستان او ايران په خپلو منځو کې د ځمکنۍ بشپړتيا په اړه کومه جدي ستونزه نه لري. ايران هم اوس د افغانستان پر سياستونو د مستقيم اغيز درلودلو له پاره هڅې کوي او هم به په راتلونکي کې همدا وړ سياستونه ولوبوي. دا موضوع د افغانستان امنيت ته جدي ګواښ بلل کېدای شي خو ځواب يې تر ډېره سياسي او استخباراتي اړخونه لري. د افغانستان اوبه د ايران له پاره د پام وړ شتمني ده. ايران به په راتلونکي کې په هره ممکنه لار په افغانستان کې د اوبو د مهارولو پروژو ته خنډونه جوړ کړي. د ګډې پولي دواړو خواوو ته د قاچاق د لارو شتون

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکني د ليکنيزې بنې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولئ

او د سیمي په وګړو کې له مرکز څخه د فاصلې اخیستلو د تمایلاتو موجودیت کېدای شي چې په محدوده کچه، خو د ریښتیني ګواښ په توګه، د دواړو هېوادونو پر ګډه پوله د پوځي برخورد له پاره زمینه برابره کړي.
افغانستان او پاکستان د ډیورنډ د کرښې پر سر اوږد تاریخي کړکېچ لري. د پاکستان له ایجاد څخه راوروسته، پاکستان همیشه خپل امنیت د افغانستان له بې ثباتۍ سره تړلی بللی دی او په افغانستان کې د سیاسي او نظامي ثبات د مختلولو له پاره یې له هرې ممکنې وسیلې استفاده کړې ده. د پاکستان نظامي استخبارات په افغانستان کې د تقریباً ټولو تخریبي عملیاتو تر شا دي. د کرښې پر سر پاروونکي اقدامات کله کله محدود وسله وال برخوردونه رامنځ ته کوي.
د ایران فعال عسکري ځواک ۵۳۴ زره تنه دی چې څه باندې څوارلس ملیارده ډالره (د کورني ناخالص تولید ۳،۱٪) لګښت لري. د پاکستان فعال عسکري ځواک ۶۵۳ زره تنه دی چې نېږدې یوولس ملیارده ډالره (د کورني ناخالص تولید ۳،۵٪) لګښت لري. د دواړو هېوادونو د پوځونو بشري او مالي ځواک او تسلیحاتي وړتیا د افغانستان له پوځي ځواک سره د پرتلې وړ نه ده.
ممکنو متوجه ګواښونو او د قواوو تناسب ته په کتو، د وړاندویني وړ راتلونکي کې، د افغانستان د امنیتي او دفاعي ځواکونو په ماموریتونو کې له هېڅ ګاونډي هېواد سره مخامخ نظامي ښکېلتیا د تصور وړ نه ده. افغانستان باید د خپل ځمکو او پولو د خوندیتابه له پاره له مخامخ نظامي اقداماتو پرته پر نورو لارو چارو غور وکړي.
له ګاونډیو پرته یو شمېر نور بهرني هېوادونه د افغانستان پر خاوره د منافعو درلودلو احساس لري. دا هېوادونه هڅه کوي چې د استخباراتي لوبو له لارې د افغانستان پر کورنیو سیاستونو اغیز ولري. هغه ګواښ چې له دې درکه افغانستان ته متوجه دی مستقیماً د افغانستان جنګي ځواک نه ښکېلوي خو افغانستان ته په کار دي چې په استخباراتي ډګر کې دا ګواښ هم تر پوښښ لاندې ونیسي.

- ۱/۲ - کورني ګواښونه

د افغانستان امنیت ته تر ټولو ستر ګواښ په کور دننه بلواګانې، اغتشاشونه او بغاوتونه دي. د دې تر څنګ، د افغانستان جغرافیایي موقعیت د آسیا او اروپا د جرمي اقتصاد (د نشه یي توکو قاچاق، د انسانانو قاچاق، د تجارتي مالونو قاچاق) د کاروباریانو له پاره خورا په زړه پورې دی او ستر جنایي باندونه د افغانستان د سراسري امنیت له پاره د پام وړ ګواښ بلل کېدای شي. همدارز د بهرنیو استخباراتي کړیو تخریبي فعالیتونه د کورنیو ورانکارو پر مټ ترسره کېږي نو دا هم په کورنیو ګواښونو کې شاملولای شو.

- ۱/۳ - ګواښمنتیا (Deterrence)

پرته له جګړې د یو هېواد د دفاع تر ټولو غوره لار دا ده چې ممکن تعرض کوونکی هېواد په دې خبره قانع کړي چې که تعرض وکړي نو ګرانه به ورته پرېوځي. عموماً هېوادونه د دې چارې له پاره داسې پوځي او تسلیحاتي امکاناتو ته مخه کوي چې ډېر ویجاړوونکي وي. اتومي وسلې د ګواښمنتیا تر ټوله عامه او منل شوې وسیله ده. هېوادونه د دې له پاره اتومي وسلې نه جوړوي چې عملاً ترې د جنګ په ډګر کې کار واخلي خو ممکن ګواښوونکی هېواد په دې پوهېږي چې که تېری وکړي نو دا خطر شته چې اتومي وسله پرې وکارول شي. د دې له پاره چې یو هېواد خپل خلک او خپله خاوره له اتومي ناورین څخه خوندي کړي نو زړه نه ښه کوي چې پر داسې هېواد برید وکړي چې اتومي وسله لري.
د افغانستان په ګاونډیو کې چین او پاکستان عملاً په خپلو وسله تونونو کې اتومي بمونه لري او ایران د اتومي وسلو د جوړولو تخنیکي وړتیا پیدا کړې ده او که څه هم نړیوالو فشارونو تراوسه دې ته نه دی پرې ایښی چې په ښکاره اتومي بم و ازمېیي خو تصور کېدلای شي چې په نسبتاً نېږدې راتلونکي کې دا هېواد هم ورته وسلو ته لاسرسی پیدا کړي. د داسې بالقوه دښمن د ډارولو له پاره افغانستان نه پر متعارف نظامي ځواک تکیه کولای شي او نه پر لوړه نظامي تکنالوژۍ.
د دې له پاره چې د افغانستان ګاونډیان پر افغانستان یرغل کولو ته زړه ښه نه کړي نو په کار ده چې دا هېواد هم د ګواښمنتیا وسایل پیدا کړي. د ګواښمنتیا تر ټولو ساده وسیله له یو ستر بهرني ځواک سره ستراتیژیکه ملتیا ده. افغانستان کولای شي چې د خپلې خاورې د خوندیتابه له پاره له یو ستر نړیوال ځواک سره د ګډې دفاع ستراتیژیک تړون ولري. دا ډول تړونونه که له یوې خوا د یرغل کوونکو هېوادونو پر وړاندې ښه دفاعي وسیله کېدای شي، له بل لوري دا ایجابوي چې خپل ستراتیژیک مل ته داسې امتیازات و منې چې هغه له افغانستان سره د خپل برخلیک شریکولو ته وهڅوي. په اوسنیو شرایطو کې امریکا د دې چارې له پاره ښه ستراتیژیک مل کېدلای شي خو د امریکا سیاستونو ته په کتو (په تاریخ کې څو ځله داسې شوي دي چې امریکا خپل ستراتیژیک مل په سختو شېبو کې پر میدان پرې ایښی وي) د ګواښمنتیا دا وسیله هغومره ډاډمنه نه ده چې تمه یې کېږي.
د افغانستان له پاره د ګواښمنتیا تر ټولو غوره وسیله د افغانستان نظامي تاریخ دی: هر کله چې کوم هېواد اراده کړې چې پر افغانستان د زور د اعمال له لارې مسلط شي، د افغانانو ملي مقاومت له ماتې سره مخ کړی دی. که

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

افغانستان غواړي چې د هر ممکن نظامي يرغل پر وړاندې ځان ډاډمن کړي نو بايد پر خپل نظامي تاريخ تکيه وکړي. د دې کار له پاره لازمه ده چې افغانستان داسې شرايط رامنځ ته کړي چې هر ممکن يرغلګر په دې مطمين و اوسي چې پر دې هېواد تيرى به ورته تر حد ډېر ګران پرېوځي. د ملت د ازادي غوښتني احساسات به د چا سترګو ته ودرېږي خو شايد بلاغوارى (ماجراجو) دښمن داسې وانګېرې چې تش لاس ملت دومره هم ګواښمن نه دى چې د وچ نظامي ځواک پرورړاندې ودرېږي (روسيې، پاکستان او امريکا دا تجربه وکړه؛ ايران د طالبانو د واکمنى پر مهال دا خطر پر ځان و نه مانه). د دى له پاره چې د افغانانو د مقاومت وړتيا له بالقوه ګواښ څخه په يوه بالفعل ځواک بدل شي، د افغانستان حکومت کولاى شي چې داسې يو احتياطي ځواک ايجاد کړي چې ملت د دايمي تيارسئ په حالت کې وساتي، په ټول هېواد کې د سپکو وسلو زېرمه تونونه جوړ کړي چې که اړتيا پېښه شي ملت په خپله له ځانه دفاع وکړي او يرغلګر پر خپله بې پروايي پښېمانه کړي. د ګواښمنتيا دغه ملي، اماده خو نامنسجم ځواک کولاى شي ډېر په اسانه د افغانستان ځمکنى بشپړتيا خوندي کړي.

۲ - د ګواښونو ځواب

د افغانستان کورني او بهرني امنيت ته متوجه ګواښونه د افغانستان د ضرورت وړ دفاعي امنيتي ځواک د بېلابېلو څانګو وظايف، ماموريتونه او جوړښت تعينوي.

د خلکو د ورځني امنيت ساتل، د حکومتي واک تعميل او د قانون تنفيذ د پوليسو وظيفه ده. او د بلواګانو، اغتشاشونو او بغاوتونو په قوت ځپل د ملي اردو کار دى. د بهرنيو استخباراتي لوبو شنډول د استخباراتي دستګاه د فعاليت ساحه ده.

پورته شمېرل شويو مواردو ته په کتو، د افغانستان د ملي امنيتي ځواکونو اوسنى ترکيب او تشکيل په هېڅ وجه د افغانستان امنيتي ستونزو او ننګونو ته ځواب نه شي ويلاى. د مشخص، معقول او واقعبين نظامي دوکترين نه شتون د دې باعث شوى چې د افغانستان حکومت او ورسره بهرنيو ملاترو په تېرو نيږدې دوو لسيزو کې د ستونزو پر وړاندې انفعالي غبرګون ښکاره کړى دى.

د ګواښونو او ننګونو ارزونه د افغانستان د نظامي دوکترين بنسټونه په دې توګه راڅرګندوي

- د افغانستان د ځمکنى بشپړتيا او بهرني امنيت د تامين له پاره افغان دولت نه شي کولاى چې پر نظامي ځواک تکيه وکړي. د بهرنيو ګواښونو پر وړاندې د افغانستان يوزينى معقول ځواب د هېواد د ګواښمنتيا په وسايلو کې دى. افغانستان بايد، په هر ډول چې وي، داسې شرايط رامنځ ته کړي چې ګاونډيان د افغانستان پر خاوره د تعرض له پاره زړه ښه نه کړاى شي. د دې چارې يوازينى ممکني لارې له يوې خوا په نړىوالو کچه له سترو ځواکونو سره ستراتيژيکه ملتيا ده او په کورنۍ کچه د ولسي دوامداره، پلان شوي مقاومت د تنظيم په خاطر د دقيقو ميکانيزمونو ايجادول، پالل او معرفي کول دي.
- بغاوتونه او شورشونه، وسله وال پاڅونونه دوه اړخه لري. يو يې ډله ييز خوزښتونه دي چې فوري او قاطع ځواب يې د ملي اردو له کوماندو ځواکونو سره دى او دوامداره مديريت يې د پوليسو او استخباراتو دنده ده. بل يې د هېواد په وګړو کې د نا امنى د احساس پيدا کول دي چې دا ډول شورشونه د پوليسي وسايلو په مرسته مهارېدلاى شي.
  له دې امله د افغانستان ملي اردو پراخه تشکيلاتو ته اړتيا نه لري. د افغانستان له پاره مناسبه ملي اردو د شاوخوا پنځوس زره پرسونل په ترکيب ځواکمن، متحرک او مجهز کوماندو ځواک دى.
- د لويو جنايتونو او سازمان شويو جرمونو پر وړاندې د ملي پوليسو په چوکاټ کې د لسو زرو تنو شاوخوا يو مجهز، متحرک، روزل شوى ضربتي ځواک د غبرګون تر ټولو غوره وسيله ده.
- د عاجلو پېښو له پاره د کوماندويي وړتياوو درلودونکو پينځه زره تنو په ظرفيت د چټک غبرګون قوه کافي برېښي.
- د جناياتو او جرمونو د کشف، څېړني او تعقيب له پاره د شاوخوا لس زرو تنو مسلکي پوليسانو په ترکيب مجهز جنايي پوليس په کار دي.
- د استخباراتو او جاسوسي ضد فعاليتونو له پاره د ملي امنيت په چوکاټ کې د يوې مناسبې، خو محدودې، بشري قوې تر څنګ د معلوماتو د راټولولو، تحليل، ارزولو او پر سياستونو د بدلولو يو پياوړي، په عصري ټکنالوژى سمبال ټيم ته اړتيا ده.
- د عامه نظم او هېوادوالو د ورځني امنيت او د قانون د تنفيذ له پاره د ۲۰۰۰۰۰ تنو په ظرفيت د سيمه ييزو، نا وسله والو او يو کم شمېر په سپکو وسلو سمبال پوليسو ځواک ته اړتيا ده.

د افغانستان د مشخصو امنيتي ګواښونو او ننګونو له پاره، د پورته يادو شوو بنسټيزو حقايقو په رڼا کې افغانستان کولاى شي چې د يو نسبتاً ښه امنيت له پاره د شاوخوا دوه مليارده ډالرو کلني لګښت په بودجوي چوکاټ کې د اړتيا وړ مناسب نظامي ځواک ولري.

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارى ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکني د ليکنيزې بني پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له رااليرلو مخکي په خير و لولـئ

د افغانستان کورنی ناخالص تولید په ۲۰۱۸ کال کې ۲۱ ملیارده ډالره و. دوه ملیارده ډالره نظامي بودجه د ناخالص کورني تولید ٪۹ جوړوي. دا رقم که خورا لوړ هم دی خو د زغملو وړ برېښي. په پینځو کلونو کې د نظامي بودجې فشار د افغانستان پر اقتصاد د کورني ناخالص تولید شاوخوا ٪۵ ته راټيټېدای شي او کم له کمه د یوې لسیزې له پاره په همدې حدودو کې ثابت ساتل کېدای شي.

که احیاناً نړیوالي مرستې بندې هم شي، افغانستان کولای شي چې خپلو امنيتي اړتیاوو او وړتیاوو ته په کتو، خپل نظامي ځواک له ملي سرچینو تمویل کړي او په دې توګه د سیاسي خپلواکۍ لومړی شرط، چې د یو پر ځان بسیا امنیتي او دفاعي ځواک درلودل دي، پوره کولای شي.

یو معقول، واقعبین او په ملي منافعو ولاړ نظامي دوکترین درلودل کولای شي چې د افغانستان نظامي ځواکونه په ریښتیني مانا ملي او خپلواک کړي او هېواد په پردي نظامي ملاتړ د بې باوره اتکا له حالته وباسي.

نور بیا

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ